

Súd: Krajský súd Bratislava
Spisová značka: 6CoCsp/23/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 1620201498
Dátum vydania rozhodnutia: 28. 09. 2023
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Jana Janics Bajánková
ECLI: ECLI:SK:KSBA:2023:1620201498.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Bratislave v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Janics Bajánkovej a členiek senátu JUDr. Zuzany Kučerovej a JUDr. Zuzany Michaely Krajčovej v právnej veci žalobkyne : Y. O., L.. XX.XX.XXXX, K. XXX/XXX, X., zast. Sidor a partneri, s.r.o., Železničná 4/A, Hlohovec, IČO: 52 635 970, proti žalovanému: Home Credit Slovakia, a.s., Teplická 7434/147, Piešťany, IČO: 36 234 176, zast. Advokátska kancelária GOLIÁŠOVÁ GABRIELA s.r.o., Teplická 7434/147, Piešťany, IČO: 47 234 679, o zaplatenie primeraného zadosťučinenia 550 Eur, na odvolanie žalovaného proti rozsudku Okresného súdu Malacky zo dňa 01. júna 2022 č.k. 6Csp/23/2020 - 117, takto

rozhodol:

Odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie p o t v r d z u j e.

Žalobkyňa má voči žalovanému nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.
O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobkyňi sumu 550 EUR do troch dní od právoplatnosti rozsudku, a žalobkyňi priznal tiež plnú náhradu trov konania.

2. V odôvodnení svojho rozsudku súd prvej inštancie uviedol, že predmetom konania bol uplatnený nárok žalobkyne na primerané finančné zadosťučinenie v zmysle § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa. Žalobkyňa svoj nárok zdôvodňovala tým, že ako spotrebiteľka si v konaní vedenom na Okresnom súde Malacky pod sp. zn. 30Csp/27/2018 uplatňovala nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia titulom uzavretej úverovej zmluvy, ktorú dňa 11.11.2010 uzavrela so žalovaným ako dodávateľom, pričom súd v tomto konaní jej žalobe vyhovel a priznal jej nárok na zaplatenie sumy 2.136,21 EUR s príslušenstvom na tom právnom základe, že posúdil úverovú zmluvu za bezúročnú a bez poplatkov v zmysle zákona o spotrebiteľských úveroch. V konaní sp. zn. 30Csp/27/2018 súd v odôvodnení rozsudku zo dňa 02.03.2020 konštatoval, že z dôvodu, že považuje úver z úverovej zmluvy za bezúročný a bez poplatkov, by mal veriteľ (v tomto konaní žalovaný) nárok len na vrátenie sumy skutočne poskytnutej oproti sume žalobkyňou vyplatenej. Preto súd zaviazal žalovaného na zaplatenie sumy 2.136,21 EUR žalobkyňi titulom bezdôvodného obohatenia. Rozsudok sp. zn. 30Csp/27/2018 nadobudol právoplatnosť dňa 21.05.2020. V konaní sp. zn. 6Csp 23/2020 sa žalobkyňa domáhala len priznania primeraného zadosťučinenia, nakoľko tvrdila, že keďže sa v konaní sp. zn. 30 Csp/27/2018 úspešne domohla konštatovania porušenia povinností žalovaného podľa zákona o ochrane spotrebiteľa a osobitných predpisov, vznikol jej nárok na primerané zadosťučinenie v zmysle § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. Žalovaný sa v tomto konaní bránil tým, že žalobkyňa v žalobe neuviedla konkrétne ustanovenia, ktoré mal žalovaný porušiť a že žalobkyňi nevznikla aspoň potenciálna ujma, ktorú by bolo nutné reparovať.

3. Za toho skutkového stavu, právne odkazujúc na § 52 ods. 1, ods. 2, ods. 3, ods. 4, § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka, § 1 ods. 2, § 2 písm. a), písm. b), písm. d), § 11 ods. 1 Zákona č. 129/2010 Z.z., § 3 ods. 5 zák. č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a dospel súd prvej inštancie k záveru o dôvodnosti žaloby. V odôvodnení ozrejmil zákonné predpoklady vzniku nároku spotrebiteľa na priznanie primeraného zadosťučinenia podľa § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. Uviedol, že na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že je možné konštatovať, že žalobkyňa ako spotrebiteľka sa v konaní 30Csp/27/2018 úspešne domohla porušenia povinností zo strany žalovaného v zmysle zákona o ochrane spotrebiteľa a osobitných predpisov na ochranu spotrebiteľa. Vo výroku tohto rozsudku súd priznal plnenie z titulu spotrebiteľskej zmluvy uzavretej medzi žalobkyňou ako spotrebiteľkou a žalovaným ako dodávateľom, úverová zmluva zo dňa 11.11.2010 je jednoznačne zmluvou spotrebiteľskou, pretože pri jej uzatváraní žalovaný konal v rámci svojho predmetu podnikania a žalobkyňa uzatvárala zmluvu mimo rámca svojho zamestnania alebo podnikania. Skutočnosť, že je v tomto konaní ako aj v konaní sp. zn. 30Csp/27/2018 žalobkyňa spotrebiteľka a to, že v konaní sp. zn. 30Csp/27/2018 sa uplatňoval nárok zo spotrebiteľskej zmluvy žalovaný v tomto konaní nijak nenamietal. Súd tieto skutočnosti považoval za nesporné. Poukázal na to, že žalovaný namietal, že nie každé rozhodnutie súdu v prospech spotrebiteľa je možné považovať za úspešné uplatnenie porušenia práva alebo povinnosti v zmysle § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. a keďže v tomto konaní si žalobkyňa uplatňovala bezdôvodné obohatenie, nemožno konštatovať, že by bolo uplatnené porušenie práv alebo povinností podľa zákona o ochrane spotrebiteľov alebo osobitných predpisov. Ďalej uvádzal, že vo výroku súdu nebolo porušenie takýchto ustanovení konštatované. V tejto súvislosti vyslovil súd prvej inštancie názor, že aj v prípade, ak spotrebiteľ uplatňuje nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia z titulu porušených ustanovení zákona o spotrebiteľských úveroch, ako tomu bolo v tomto prípade, je možné jednoznačne konštatovať, že ide o uplatnenie porušenia práv alebo povinností v zmysle zákonov prijatých na ochranu spotrebiteľov. Nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia prijatého z právneho dôvodu, ktorý odpadol/ z neplatnej zmluvy, ako to je v prípade konštatovania súdu o bezúročnosti a bez poplatkovosti úveru zo spotrebiteľskej zmluvy pre nedodržanie zákonných náležitostí, je odvodzovaný z určitého právneho titulu, ktorý nemožno chápať izolovane, ale vo svetle právneho dôvodu, ktorý práve dôvod na vydanie bezdôvodného obohatenia zakladal. A v tomto prípade ním bez pochyby bola úverová zmluva uzavretá medzi žalobkyňou ako spotrebiteľkou a žalovaným ako dodávateľom a nesporne bola medzi stranami ale aj súdom posúdená ako spotrebiteľská zmluva. Podmienkou priznania primeraného zadosťučinenia je priznanie konkrétneho nároku vyplývajúceho z porušenia práva alebo povinnosti podľa zákona o ochrane spotrebiteľa alebo osobitných predpisov. Z toho dôvodu dospel okresný súd k záveru, že v prípade, ak žalobkyňa ako spotrebiteľka bola úspešná v žalobe o vydanie bezdôvodného obohatenia titulom nedodržania náležitostí Zmluvy o spotrebiteľskom úvere v zmysle Zákona o spotrebiteľských úveroch, je možné konštatovať, že išlo v tomto prípade o uplatnenie porušenia práva alebo povinnosti podľa zákona o ochrane spotrebiteľa alebo osobitných predpisov tak, ako to má na mysli § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. Akcentoval preto, že nie je určujúce to, že vo výroku súdu nebolo obsiahnuté konštatovanie porušenia práv alebo povinností v zmysle právnych predpisov na ochranu spotrebiteľa, podstatné je to, že výrokom súdu bol priznaný konkrétny nárok titulom spotrebiteľskoprávnej ochrany.

4. Námietku žalovaného, že z jeho strany nemohlo ísť o úmyselné porušenie ustanovení Zákona o spotrebiteľských úveroch, keďže ani judikatúra súdov v čase uzatvárania predmetnej úverovej zmluvy nebola jednotná pokiaľ ide o náležitosti zmluvy uvedenie rozpätia RPMN a uvedenie doby trvania úverového vzťahu, považoval súd prvej inštancie za irelevantnú. Argumentoval, že úlohou súdu v konaní o priznanie primeraného zadosťučinenia nie je preskúmavať právoplatné rozhodnutie súdu, ktorým bolo priznané plnenie z titulu porušenia povinností vyplývajúcich z právnych predpisov prijatých na ochranu spotrebiteľa. Súd v tomto konaní nehodnotí správnosť záverov rozsudku sp. zn. 30Csp/27/2018 zo dňa 02.03.2020. Podstatným v tomto konaní je to, že takéto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť a bolo výsledkom konštatovania porušenia povinností žalovaného.

5. K námietke žalovaného, že žalobkyňa súdu nepreukázala, že jej v súvislosti k takýmto jeho konaním vznikla určitá ujma a ani, že táto ujma vznikla vo výške 550 Eur s odkazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 6Cdo/127/2017 uviedol, že úlohou spotrebiteľa v tomto konaní nebolo preukázať vznik skutočnej ujmy, ale postačovala len potencionálna hrozba vzniku ujmy. Ak bolo žalovanej priznané vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 2.136,21 EUR titulom uznania úveru z úverovej zmluvy za bezúročný a bez poplatkov, je evidentné, že žalobkyňa vznikla ujma minimálne v rozsahu tohto plnenia, o ktoré sa jej majetok ukrátil v dôsledku plnenia si zmluvných povinností, ktoré boli nastavené

v rozpore so Zákonom o spotrebiteľských úveroch. Zákonodarca pri konštruovaní § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. mal úmysel odškodniť spotrebiteľa oproti bežným nárokom (napríklad nárokom na vydanie bezdôvodného obohatenia) aj niečím „navyše“. Ak by bolo jeho úmyslom len dosiahnuť nápravu protiprávneho stavu priznaním nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, nestanovoval by nárok aj na primerané zadostučinenie. Neobstojí preto argument žalovaného, že žalobkyňa bola ujma nahradená už tým, že jej bezdôvodné obohatenie žalovaný vyplatil a tým sa práva a povinnosti medzi nimi dostali do rovnováhy. Citované ustanovenie bolo prijaté práve preto, aby v takýchto situáciách spotrebiteľa odškodnilo a do istej miery zvýhodnilo (samozrejme za splnenia skutkovej podstaty právnej normy). To, že žalovaný uvádzal, že žalobkyňa sa tým dostáva do postavenia, že jej bol poskytnutý najvýhodnejší úver, pretože bola povinná vrátiť len poskytnutú istinu, ba dokonca sa dostával žalovaný do pozície dlžníka (ak by súd primerané zadostučinenie priznal), nie je vôbec dôvodným argumentom. V prvom rade je potrebné si uvedomiť, že Zákon o spotrebiteľských úveroch stanovoval a stanovuje povinnosti pre dodávateľov pri vytváraní zmlúv, ktoré je potrebné dodržať. Pri ich nesplnení povinností zákon stanovuje sankciu pre dodávateľov v podobe konštatovania úveru za bezúročný a bez poplatkov. Čiže to, že spotrebiteľa vo všeobecnosti sú z tohto titulu povinní veriteľom vracať len sumu skutočne poskytnutú, je zákonný dôsledok nedodržania povinností zo strany dodávateľa.

6. Pokiaľ ide o samotnú výšku primeraného zadostučinenia, súd prvej inštancie dospel k záveru, že výška uplatnená žalobkyňou 550 EUR je v danej veci primeraná. Ozrejmil, že v prejednávanej veci zohľadnil skutočnosť, že bezdôvodné obohatenie, ktoré bolo úspešne žalobkyňi priznané v konaní 30Csp/27/2018 bolo až vo výške 2.136,21 EUR, pričom išlo o sumu, o ktorú žalobkyňa preplatila úver poskytnutý vo výške 3.000 EUR. Výška zadostučinenia tak predstavuje približne 1/4 sumy priznaného bezdôvodného obohatenia, ktoré vzniklo porušením povinností žalovaného vyplývajúcich z predpisov na ochranu spotrebiteľa. Zdôraznil, že zohľadnil aj to, že suma bezdôvodného obohatenia 2.136,21 EUR je sumou značnou a pre bežného spotrebiteľa je veľmi citeľná v rodinnom rozpočte, navyše žalobkyňa, už v čase uzatvárania úverovej zmluvy bola starobnou dôchodkyňou so starobným dôchodkom vo výške 394 EUR a v čase podania tejto žaloby bola vo veku 79 rokov, čiže zabezpečovanie každodenných potrieb nebolo pre ňu po finančnej stránke jednoduché. Napriek tomu ďalej sa snažila riadne si plniť svoje zmluvné povinnosti. Zo strany žalovaného bola vystavená situácii, kedy v dôsledku porušenia zákonných povinností žalovaného bola ukrátená o sumu 2.136,21 EUR a navyše vystavená situácii, že ak sa chce domôcť nápravy musí sa obrátiť na súd a znášať riziko výsledku súdneho konania, čo pre bežného človeka je iste dosť stresujúce.

7. O nároku na náhradu trov konania rozhodol podľa § 262 ods. 1 C.s.p. a § 255 ods. 1 C.s.p. a skonštatoval, že žalobkyňa bola v spore plne úspešná a z toho dôvodu jej súd priznal nárok na plnú náhradu trov konania, o ktorej rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia vo veci samej samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 C.s.p.).

8. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie žalovaný a navrhol rozsudok súdu prvej inštancie zrušiť a vrátiť na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, alternatívne zmeniť a žalobu zamietnuť a priznať mu nárok na náhradu trov konania a trov právneho zastúpenia, s poukazom na § 365 ods. 1 písm. f), h) Civilného sporového poriadku. Argumentoval tým, že zákonné ustanovenie § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa, o ktoré opiera žalobkyňa svoj nárok na priznanie finančného zadostučinenia vyžaduje splnenie niekoľkých podmienok zo strany žalobkyne a to, že 1. spotrebiteľ sa pri porušení práv a povinností ustanovených zákonom môže proti porušiteľovi domáhať ochrany svojho práva na súde, avšak v danej veci spotrebiteľkine práva a povinnosti úverovou zmluvou uzatvorenou so žalovaným neboli žiadnym spôsobom poškodené. Predmetom konania pod sp. zn. 30Csp/27/2018 bolo výlučne vydanie bezdôvodného obohatenia, o ktorom rozhodol súd vydaním rozsudku, čo v žiadnom prípade nemožno vyhodnotiť ako úspešné uplatnenie porušenia práv a povinností; 2. spotrebiteľ, ktorý na súde úspešne uplatní porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi. Podľa odvolateľa nestačí len samotné porušenie zákona č. 250/2007 Z.z., ale súčasne aj porušenie práv a povinností ustanovených inými predpismi. Žalobkyňa v žalobe neuviedla, akým spôsobom mal žalovaný práva a povinnosti žalobkyne ako spotrebiteľa poškodiť. Obmedzila sa len na konštatovanie, že uzatvorená úverová zmluva nemá náležitosti podľa § 9 ods. 2 zákona č. 129/2010 Z.z., čo však nemožno považovať za porušenie práv a povinností, ktoré by mali za následok poškodenie spotrebiteľa, nakoľko pre spotrebiteľa by z toho vyplynula len výhoda, že poskytnutý úver je pre neho bezúročný a bez poplatkov; 3. primerané finančné zadostučinenie. Podľa odvolateľa pokiaľ súd vyhlási úverovú zmluvu za bezúročnú a bez poplatkov, žiadna škoda spotrebiteľovi nevznikla, práve naopak získa výhodu,

ktorú by mu neposkytla žiadna banka. Ak by na základe takejto skutočnosti malo byť spotrebiteľovi priznané ešte primerané finančné zadosťučinenie, výklad § 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. nie je správne aplikovaný. Pokiaľ aj súd v konaní vedenom pod sp. zn. 30Csp/27/2018 vyhodnotil úverovú zmluvu za bezúročnú a bez poplatkov, žalobkyni mohla potenciálne vzniknúť len ujma za zaplatené úroky (na ktoré sa však pri podpise úverovej zmluvy slobodne a vážne zaviazala). Táto ujma jej už bola nahradená v konaní vedenom pod sp. zn. 30Csp/27/2018. Iná ujma žalobkyni nevznikla, v žalobe ju neuviedla, ani nešpecifikovala. Poukázal na to, že účelom a zmyslom ustanovenia § 3 ods. 5 Zákona o ochrane spotrebiteľa je odškodniť spotrebiteľa za diskomfort, ktorý nastal z dôvodu, že sa spotrebiteľa rozhodol uplatniť ochranu proti porušeniu práv a povinností zo strany dodávateľa na súde a v tomto konaní bol úspešný. Nepostačuje však, že dodávateľ porušil svoje povinnosti. Zdôraznil, že primerané finančné zadosťučinenie nemôže slúžiť neprimeranému finančnému obohacovaniu sa spotrebiteľov, keď žalovaný by bol postihnutý dvakrát - vydaním bezdôvodného obohatenia a priznaním primeraného finančného zadosťučinenia, čo je v rozpore so zásadou ne bis in idem. Namietal, že mu nie je zrejmé, k akému poškodeniu práv spotrebiteľa vôbec dochádza v prípadoch, kedy súdy vyhlásia poskytnutý úver za bezúročný a bez poplatkov, následkom čoho je, že žalobkyňa ako spotrebiteľ neplatí úroky a poplatky (s ktorými na základe podpísanej úverovej zmluvy počítala), ale len samotnú istinu poskytnutého úveru. Zastal v tomto smere názor, že jediným poškodeným, ktorý po takomto rozhodnutí súdu zostane samotný veriteľ, ktorý príde o zisk z úverovej zmluvy v podobe úrokov a poplatkov. Podčiarkol, že inštitút primeraného finančného zadosťučinenia nemôže slúžiť na finančné obohatenie sa žalobkyne resp. na kompenzáciu jej majetkovej škody, ale v danom prípade musí zostať na úrovni a vo funkcii účinného a odradzujúceho prostriedku ochrany, ktorú žalovaný považuje za splnenú už ukázaním veriteľa o úroky a poplatky, v prípade vyhlásenia úverovej zmluvy za bezúročnú a bez poplatkov. Napokon poukázal na to, že v konaní je nevyhnutným skúmať aj hľadisko primeranosti uplatneného nároku. Ozrejmil, že účelom priznania primeraného finančného zadosťučinenia pri porušení práv nemá byť na jednej strane len odradenie dodávateľa od nekalých praktík, ale na druhej strane nemá byť ani nástrojom obohatenia sa pre druhú stranu sporu. Preto vyplatenie žalovanej sumy vo výške 550,- EUR považoval za nedôvodné, nepreukázané a v rozpore s cieľom normy, ktorú zákonodarca primeraným finančným zadosťučinením sledoval. Poukázal na to, že počas celého trvania úverového zmluvného vzťahu od žalobkyne požadoval len plnenie zmluvných povinností, ku ktorým sa slobodne a vážne zaviazala pri podpise zmluve. Takéto konanie jednoznačne nemožno vyhodnotiť ako porušenie práv a povinností žalobkyne zo strany žalovaného, ktoré by zakladalo nárok na vyplatenie primeraného finančného zadosťučinenia.

9. Na odvolanie žalovaného reagovala žalobkyňa písomným vyjadrením, v ktorom navrhla napadnúť rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdiť a priznať jej aj náhradu trov odvolacieho konania. Zastala názor, že žalovaný neuviedol v rámci odvolania také dôvody, na základe ktorých by bolo potrebné zmeniť alebo zrušiť rozsudok prvoinštančného súdu. Mala za to, že žalovaný v obsahu odvolania nijakým spôsobom nereflektoval na odôvodnenie rozhodnutia, a že podaným odvolaním vyjadril len nespokojnosť s výsledkom konania. Pripomenula, že v odvolaní prezentoval rovnaké úvahy a argumenty ako boli predmetom konania pred okresným súdom. Zopakovala, že v inom súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 30Csp/27/2018 si úspešne uplatnila právo na vydanie bezdôvodného obohatenia. V uvedenom konaní, predmetom ktorého bol súdny prieskum Zmluvy o spotrebiteľskom úvere, a v ktorom bolo preukázané, že žalovaný ako veriteľ (dodávateľ služby) v riešenom zmluvnom vzťahu porušil svoju povinnosť informovať spotrebiteľa úplne pravdivo o podstatných náležitostiach resp. informáciách o spotrebiteľskom úvere. V dôsledku neakceptovateľného postupu dodávateľa na úver (pri prijatí záveru o bezúročnosti a bezpoplatkovosti) zaplatila podstatne viac, než bolo jej povinnosťou. Táto skutočnosť bezpochyby sa odzrkadlila nepriaznivo aj v jej majetkovej sfére. Žalovaný preto porušil práva žalobkyne v dôsledku čoho žalobkyni nevznikla len ujma majetková, rovnako i nemajetková ujma. Žalobkyňa musela vyhľadať právne poradenstvo, iniciovať spor (aby chránila svoje majetkové práva) proti žalovanému, ktorý ako podnikateľ v oblasti poskytovania úverov postupoval v rozpore so zákonom. Žalobkyňa sa ako spotrebiteľ pustila do sporu s nepochybne ekonomicky a právne silnejším dodávateľom a svojím úspechom priniesla benefit aj pre ostatných spotrebiteľov v tom, že možno predpokladať, že dodávateľ - žalovaný sa konania, ktorého sa dopustil voči žalobkyni, už voči ďalším spotrebiteľom nedopustí, prípadne sa ho nedopustí v takej intenzite. Zo strany žalovaného došlo k takému porušeniu spotrebiteľského práva, ktoré bolo bez ďalšieho spôsobilé privodiť (a i privodilo) ujmu spotrebiteľovi spočívajúcu v nezákonnom prepínaní spotrebiteľského úveru a teda k strate finančných prostriedkov žalobkyne. Ďalej vo svojom vyjadrení poukázala na bod 26 odôvodnenia napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie, v ktorom súd prvej inštancie zdôvodnil jej priznanú výšku primeraného finančného zadosťučinenia. Poukázala na to, že výška nemajetkovej ujmy v prípadoch podľa § 3 ods. 5

ZOS môže zodpovedať výške finančnej ujmy, ktorá spotrebiteľovi hrozila. Ak má mať primerané finančné zadosťučinenie dostatočne satisfakčný účinok pre spotrebiteľa a zároveň výchovný a odstrašujúci účinok pre dodávateľa možno prijať argumentáciu, že primerané finančné zadosťučinenie sa môže rovnať majetkovej ujme, ktorá spotrebiteľovi hrozila alebo mu, ako je to v prejednávanej veci do skutočného vydania bezdôvodného obohatenia dodávateľom, bola aj spôsobená. Inštitút primeraného zadosťučinenia môže na účely ochrany spotrebiteľa naplniť požiadavku účinného a odradzujúceho prostriedku ochrany. Ozrejnila, že bola nútená v dôsledku konania žalovaného domáhať sa ochrany svojich práv prostredníctvom súdneho konania, ktoré aj s prihliadnutím na jej vek, určitým spôsobom zasiahlo do jej bežného života a bolo spôsobilé jej privodiť ujmu v súkromnom živote vo forme strachu, nepríjemných pocitov. S poukazom na uvedené zastala názor, že nemožno pochybovať, že výška ňou požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia je adekvátne skutočnostiam prejednávaneho prípadu a plní základný účel predmetného inštitútu, ktorým je poskytnutie jej satisfakcie a odradenie žalovaného od porušovania práv spotrebiteľov. Doplnila, že za stavu, že cieľom existencie inštitútu finančného zadosťučinenia je okrem iného mať reálny a efektívny odradzujúci účinok vo vzťahu k dodávateľovi od upustenia, recidívy porušenia spotrebiteľských práv, suma finančného zadosťučinenia 550 EUR je plne opodstatnená s ohľadom na skutočnosť, že v predmetnom prípade jej ako spotrebiteľke nielen hrozilo, že žalovaný sa od nej bude domáhať plnení nad rámec istiny, na ktoré nemal nárok, ale k takémuto postupu aj reálne došlo. Takto priznané finančné zadosťučinenie je preto vyrovnaním jej ujmy ako spotrebiteľky, navyše starobnej dôchodkyne, ktorá jej vznikla konaním žalovaného, je akousi satisfakciou za stav, ktorý musela v dôsledku konania žalovaného trpieť a je aj sankciou postihujúcou žalovaného, ktorý závadne konal.

10. Odvolací súd preskúmal a prejednal vec v rozsahu podaného odvolania (t.j. v celom rozsahu) v zmysle § 379 a § 380 ods. 1 C.s.p., bez nariadenia odvolacieho pojednávania dospel k záveru, že odvolanie žalovaného nie je dôvodné.

11. Odvolací súd po preskúmaní napadnutého rozsudku i konania, ktoré mu predchádzalo, dospel k záveru, že súd prvej inštancie v prejednávanej veci zistil skutkový stav v dostatočnom rozsahu, na základe toho dospel ku správnym skutkovým zisteniam a tieto aj správne právne posúdil. Z odôvodnenia rozhodnutia vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na strane jednej a právnymi závermi na strane druhej. Súd prvej inštancie neporušil právo strán na spravodlivý proces, pretože v hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť. Naopak, prvoinštančný súd ich náležitým spôsobom posúdil súhrnne v celom rozsahu a aj ich náležite vyhodnotil (rešpektujúc zásady formálnej logiky).

12. Odvolací súd konštatuje, že odôvodnenie písomného vyhotovenia rozsudku je dostatočne vyčerpávajúce a zodpovedá kritériám uvedeným v ustanovení § 220 ods. 2 C.s.p. Dôvody, pre ktoré žalobe vyhovel riadne ozrejnil, pričom sa vysporiadal so skutočnosťami podstatnými pre právne posúdenie veci, ako aj so všetkými relevantnými argumentmi sporových strán. Keďže v odôvodnení rozhodnutia súd prvej inštancie zodpovedal na v konaní nastolené otázky majúce pri rozhodovaní o tomto nároku podstatný význam, pričom sa v rozhodnutí vysporiadal i s podstatnými vyjadreniami strán prednesenými v konaní na súde prvej inštancie (§ 387 ods.2,3 C.s.p.), odvolací súd využíva možnosť danú mu ust. § 387 ods.2 C.s.p. v odôvodnení sa obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov rozhodnutia a na zdôraznenie správnosti napadnutého rozsudku preto poukazuje len na určité najzásadnejšie aspekty, ktorými reaguje na argumenty žalovaného v odvolaní.

13. Podľa 3 ods. 5 zákona č. 250/2007 Z.z. o ochrane spotrebiteľa proti porušeniu práv a povinností ustanovených zákonom s cieľom ochrany spotrebiteľa môže sa spotrebiteľ proti porušiteľovi na súde domáhať ochrany svojho práva. Združenie sa môže na súde proti porušiteľovi domáhať, aby sa porušiteľ zdržal protiprávneho konania a aby odstránil protiprávny stav, a to aj vtedy, ak takéto konanie porušiteľa poškodzuje záujmy spotrebiteľov, ktoré nie sú len jednoduchým súhrnom záujmov jednotlivých spotrebiteľov poškodených porušením spotrebiteľských práv, ale ide o konanie porušiteľa uplatňované voči všetkým spotrebiteľom (ďalej len „kolektívne záujmy spotrebiteľov“). Spotrebiteľ, ktorý na súde úspešne uplatní porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi, má právo na primerané finančné zadosťučinenie od toho, kto za porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi zodpovedá.

14. Zákon o ochrane spotrebiteľa priamo zakotvuje, že ten spotrebiteľ, ktorý bol na súde úspešný voči dodávateľovi za porušenie jeho práv alebo povinností, má nárok na primerané finančné zadosťučinenie. Ako už bolo uvedené, s poukazom na znenie citovaného ustanovenia, vo vzťahu k výške tohto peňažného zadosťučinenia zákon nestanovuje žiadne špeciálne podmienky okrem toho, že musí byť primerané. Primerané peňažné zadosť učinenie predstavuje akúsi náhradu morálnej ujmy ako satisfakcie za stav, kedy spotrebiteľ musel trpieť, keďže vrátením neoprávnene zaplatených finančných prostriedkov sa všetko nezohojilo. Primeranosť je nevyhnutné odôvodniť čo do základu a výšky a voľná úvaha súdu v tomto smere musí byť preskúmateľná. Na posúdenie výšky finančného zadosťučinenia bude mať vplyv na rozsah a intenzita zásahu do práv spotrebiteľa, keď na jeho strane v súvislosti s konaním žalovaného vznikli nepriaznivé ekonomické dôsledky, vzniknuté bezdôvodné obohatenie malo negatívny dopad na ekonomickú situáciu a zabezpečovanie potrieb rodiny spotrebiteľa a nepochybne vyvolalo u spotrebiteľa stresovú situáciu, psychické vypätie, stav neistoty a obavy z budúcnosti. Odvolací súd je toho názoru, že pri posudzovaní primeranosti výšky finančného zadosťučinenia je potom nevyhnutné zohľadniť intenzitu zásahu dopráv spotrebiteľa, výšku bezdôvodne požadovanej sumy žalovaným, dĺžku trvania závadného stavu a spôsobilosť tohto konania vyvolať negatívne následky v živote spotrebiteľa.

15. Ako už judikoval Najvyšší súd SR vo svojom rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/127/2017 zo dňa 30. 1. 2019, (a na ktoré rozhodnutie poukazoval aj súd prvej inštancie v napadnutom rozsudku), priznanie primeraného finančného zadosťučinenia na základe ust. § 3 ods. 5 zák. č. 250/2007 Z.z. prináleží spotrebiteľovi voči tomu, kto zodpovedá za porušenie práva alebo povinnosti ustanovenej týmto zákonom a osobitnými predpismi. Citované ustanovenie má plniť jednak satisfakčnú a jednak sankčnú funkciu, pričom jeho cieľom je zamedziť protiprávnemu konaniu dodávateľov voči spotrebiteľom. Finančné zadosťučinenie má završiť ochranu porušeného práva spotrebiteľa, ktorý je slabšou stranou v právnych vzťahoch spotrebiteľskej povahy. Vychádzajúc z dikcie ust. § 3 ods. 5 cit. zák. je jediným zákonným predpokladom priznania primeraného finančného zadosťučinenia úspešné uplatnenie porušenia práva alebo povinnosti ustanovenej zákonom o ochrane spotrebiteľa a osobitnými predpismi. Pod úspešným uplatnením porušenia práva alebo povinnosti v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť, že súd judikuje v prospech spotrebiteľa konkrétny nárok z porušenia práva alebo povinnosti, napr. v podobe nároku zo zodpovednosti za škodu, z bezdôvodného obohatenia, alebo vo výroku rozsudku určí neprijateľnosť konkrétne vymedzenej zmluvnej podmienky používanej v spotrebiteľskej zmluve. Žiadnu inú podmienku zákon podľa § 3 ods. 5 nevyžaduje. V uvedenom rozhodnutí sp. zn. 6Cdo/127/2017 Najvyšší súd SR k otázke výšky finančného zadosťučinenia judikoval, že zákon nestanovuje v tomto smere žiadne kritériá, ktoré by mal súd pri rozhodovaní o takto uplatnenom nároku zohľadniť; jediným kritériom je primeranosť finančného zadosťučinenia. Znamená to, uvádza najvyšší súd, že bude vecou úvahy súdu, aby so zreteľom na všetky okolnosti každého jednotlivého prípadu stanovil rozsah finančného zadosťučinenia.

16. V súdnej právnej veci žalobkyňa preukázala, že bola úspešná v súdnom spore, ktorý viedla so žalovaným (sp. zn. 30Csp/27/2018 na Okresnom súde Malacky), kde bola žalovanému uložená povinnosť zaplatiť žalobkyni titulom vydania bezdôvodného obohatenia sumu 2136,21 EUR, o ktorú preplatila spotrebiteľský úver, ktorý jej poskytol žalovaný (ako následok záveru o bezúčinnosti a bezpoplatkovosti úveru z dôvodu nesprávne uvedenej ročnej percentuálnej miery nákladov v neprospech spotrebiteľa). Žalobkyňa teda splnila zákonom (§ 3 ods. 5 zák. č. 250/2007 Z.z.) vyžadovaný predpoklad v podobe úspešne uplatneného porušenia práva pre vznik práva na primerané finančné zadosťučinenie. Pokiaľ ide o jeho výšku, sumu 550 EUR vyhodnotil aj odvolací súd v zhode so súdom prvej inštancie ako primeranú, jednak z pohľadu poskytnutia satisfakcie žalobkyni ale aj sankcie v prípade žalovaného. Uvedená suma predstavuje v porovnaní s majetkovou ujmu, ktorú žalobkyňa utrpela v podobe sumy 2136,21 EUR, o ktorú úver preplatila, približne 1/4-inu, ktorá je v uvedenej výške spôsobilá vyvážiť ujmu, ktorú žalobkyňa utrpela v nemajetkovej sfére, vyplývajúcu z toho, že žalobkyňa na obranu svojho práva spotrebiteľa musela ísť do súdneho sporu, t.j. investovať úsilie, čas aj peňažné prostriedky, aby sa svojho práva úspešne domohla, navyše ako starobná dôchodkyňa vo veku 79 rokov.

17. Pokiaľ žalovaný uvádza, že žalobkynine spotrebiteľské práva neboli žiadnym spôsobom poškodené, je potrebné poukázať na odsek 23 odôvodnenia preskúmaného rozsudku, v ktorom prvoinštančný súd skonštatoval, že porušenie práv spotrebiteľa spočíva v nedodržaní predpisov o ochrane spotrebiteľa žalovaným, inak by nevznikol nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia. Vyhovenie žalobe žalobcu vo veci Okresného súdu Malacky sp. zn. 30Csp/27/2018, v ktorom konaní bol vydaný už právoplatný rozsudok, ktorým bola žalovanému uložená povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2136,21 EUR z titulu

bezdôvodného obohatenia spočívajúceho v preplatení istiny úveru o sumu úrokov a poplatkov, keď úver bol pre porušenie zákona považovaný za bezúročný a bez poplatkov, je nevyhnutné vidieť úspešné uplatnenie konkrétneho nároku z porušenia práv a povinností ustanovených zákonmi na ochranu spotrebiteľa v súlade s § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa.

18. K tvrdenej potrebe kumulácie porušenia práv a povinností ustanovenej zákona č. 250/2007 Z.z. a zároveň aj osobitými predpismi, odvolací súd konštatuje, že citované ustanovenie nevyžaduje kumuláciu viacnásobného porušenia noriem na ochranu spotrebiteľa (norma neobsahuje žiadne slovné spojenie „a súčasne“, či „a zároveň“), keď i z judikatúry (napr. rozsudok Najvyššieho sudu SR sp. zn. 6Cdo/127/2017 označený v odseku 15) je zrejmé, že na vznik nároku na primerané finančné zadosťučinenie postačuje vo všeobecnosti porušenie práva na ochranu spotrebiteľa bez potreby, aby toto konkrétne porušenie bolo deklarované vo výroku rozhodnutia (so súdnym judikovaním konkrétneho nároku, zo zodpovednosti za škodu, z bezdôvodného obohatenia a pod.). Základným predpokladom úspešného uplatnenia práva na primerané finančné zadosťučinenie je teda porušenie práva alebo povinnosti podľa osobitných predpisov slúžiacich na ochranu spotrebiteľa. Zhodne judikoval najvyšší súd aj v rozhodnutí sp.zn. 3Cdo/31/2020, ktoré bolo uverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR pod č. 30 z roku 2023.

19. Pokiaľ odvolateľ zdôrazňuje, že žiadna škoda spotrebiteľovi nevznikla, naopak získal výhodu bezúročného a bezpoplatkového úveru, treba zdôrazniť správny záver súdu prvej inštancie, že z citovaného zákonného ustanovenia nevyplýva, že poskytnutie primeraného finančného zadosťučinenia spotrebiteľovi musí byť spôsobilé alebo musí vyvolať škodu či ujmu na strane spotrebiteľa, takúto podmienku zákon nestanovuje (záver NS SR sp. zn. 6Cdo/127/2017). V danom prípade ale porušenie spotrebiteľského práva žalovaným, priamo spôsobilo ujmu žalobkyni spočívajúcu v nezákonnom preplatení úveru, a teda v strate finančných prostriedkov v nemalej výške v rozsahu priznaného bezdôvodného obohatenia 2136,21 EUR po dobu niekoľko rokov až do vydania bezdôvodného obohatenia žalovaným žalobkyni.

20. Uplatnenie, resp. priznanie nároku na finančné zadosťučinenie v zmysle § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa nie je vylúčené vtedy, ak súd predtým zaviazal veriteľa na vydanie bezdôvodného obohatenia spotrebiteľovi, ide o nároky, ktoré sú na sebe nezávislé, vychádzajúce z odlišných špecifických zákonných ustanovení, pričom ich kumulácia nie je ničím vylúčená. Spotrebiteľovi vzniká nárok v zmysle cit. § 3 ods. 5 zákona o ochrane spotrebiteľa nezávisle od akýchkoľvek predtým získaných plnení od veriteľa. Tým, že podmienkou nároku na finančné zadosťučinenie je predchádzajúce úspešné uplatnenie porušenia spotrebiteľských práv alebo povinností, zákonodarca musel rátať s tým, že spotrebiteľovi môže byť ako následok porušenia práva priznaných voči veriteľovi niekoľko plnení. Žalovaný, ktorý porušil spotrebiteľské právo, musí znášať riziko multiplikačného žalobného efektu.

21. Keďže, ako už bolo uvedené vyššie, aplikované ustanovenie nevyžaduje, aby spotrebiteľovi bola privedená konkrétna ujma, nebolo ani potrebné, aby sa žalobkyňa vyjadrovala aká ujma jej vznikla, akoto nesprávne namieta odvolateľ.

22. Pokiaľ odvolateľ poukazuje na to, že žalobkyňa si bola vedomá podmienok poskytnutého úveru a s celým procesom dobrovoľne súhlasila podpisom úverovej zmluvy, odvolací súd konštatuje, že bolo zákonnou povinnosťou žalovaného predložiť spotrebiteľovi na podpis zmluvu v súlade s právnou úpravou na ochranu spotrebiteľa, čo žalovaný porušil vychádzajúc z právoplatného rozsudku zaväzujúceho žalovaného vydať žalobkyni bezdôvodné obohatenie.

23. Súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzal do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Za odňatie možnosti konať pred súdom v žiadnom prípade nemožno považovať to, že súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv, či požiadaviek strany, ktorá je nespokojná s právnymi závermi, tým nemohlo dôjsť k porušeniu práva sporovej strany na spravodlivý súdny proces. Do práva na spravodlivý proces totiž nepatrí právo účastníka konania (strany), aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04), ani právo na to, aby bol účastník konania (strana) pred všeobecným súdom úspešný, teda aby sa rozhodlo v súlade s jeho požiadavkami (I. ÚS 50/04).

24. Na základe uvedeného obsah odvolania žalovaného nebol preto spôsobilý spochybníť správnosť záverov napadnutého rozsudku súdu prvej inštancie z hľadiska odvolacích dôvodov v ňom uvedených, pričom ani v odvolacom konaní neboli zistené také nové rozhodujúce skutočnosti alebo dôkazy, ktoré by mali za následok zmenu skutkového stavu alebo by spochybňovali správnosť právnych záverov, na ktorých súd prvej inštancie založil svoje rozhodnutie. Na základe uvedeného odvolací súd napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku, ktorým bolo žalobe vyhovieť ako vecne a právne správny vrátane výroku o trovách konania podľa § 387 ods. 1, 2 C.s.p. potvrdil.

25. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol odvolací súd v zmysle § 396 ods. 1, § 262 ods. 1 v spojení s ustanovením § 255 ods. 1 CSP. Žalobkyňa mala v odvolacom konaní plný úspech, preto jej vzniklo právo na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

26. O výške náhrady trov odvolacieho a dovolacieho konania rozhodne súd prvej inštancie v lehote do 60 dní po právoplatnosti rozhodnutia, ktorým sa konanie končí, samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 C.s.p).

27. Toto rozhodnutie prijal senát odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti rozsudku odvolacieho súdu nie je prípustné odvolanie.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 C. s. p.).

Dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak

a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,

b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,

c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,

d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,

e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo

f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces (§ 420 C. s. p.).

(1) Dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,

a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,

b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo

c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

(2) Dovolanie v prípadoch uvedených v odseku 1 nie je prípustné, ak odvolací súd rozhodol o odvolaní proti uzneseniu podľa § 357 písm. a) až n) (§ 421 C. s. p.).

(1) Dovolanie podľa § 421 ods. 1 nie je prípustné, ak

a) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení neprevyšuje desaťnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

b) napadnutý výrok odvolacieho súdu o peňažnom plnení v sporoch s ochranou slabšej strany neprevyšuje dvojnásobok minimálnej mzdy; na príslušenstvo sa neprihliada,

c) je predmetom dovolacieho konania len príslušenstvo pohľadávky a výška príslušenstva v čase začatia dovolacieho konania neprevyšuje sumu podľa písmen a) a b).

(2) Na určenie výšky minimálnej mzdy v prípadoch uvedených v odseku 1 je rozhodujúci deň podania žaloby na súde prvej inštancie (§ 422 C. s. p.).

Dovolanie len proti dôvodom rozhodnutia nie je prípustné (§ 423 C. s. p.).

(1) Dovolanie sa podáva v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy.

(2) Dovolanie je podané včas aj vtedy, ak bolo v lehote podané na príslušnom odvolacom alebo dovolacom súde (§ 427 C. s. p.).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 C. s. p.).

(1) Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom.

(2) Povinnosť podľa odseku 1 neplatí, ak je

a) dovolateľom fyzická osoba, ktorá má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

b) dovolateľom právnická osoba a jej zamestnanec alebo člen, ktorý za ňu koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,

c) dovolateľ v sporoch s ochranou slabšej strany podľa druhej hlavy tretej časti tohto zákona zastúpený osobou založenou alebo zriadenou na ochranu spotrebiteľa, osobou oprávnenou na zastupovanie podľa predpisov o rovnakom zaobchádzaní a o ochrane pred diskrimináciou alebo odborovou organizáciou a ak ich zamestnanec alebo člen, ktorý za ne koná má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa (§ 429 C. s. p.).

(1) Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení.

(2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 C. s. p.).

(1) Dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

(2) Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 C. s. p.).

Dovolací dôvod nemožno vymedziť tak, že dovolateľ poukáže na svoje podania pred súdom prvej inštancie alebo pred odvolacím súdom (§ 433 C. s. p.).

Dovolacie dôvody možno meniť a dopĺňať len do uplynutia lehoty na podanie dovolania (§ 434 C. s. p.).

V dovolaní nemožno uplatňovať nové prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany okrem skutočností a dôkazov na preukázanie prípustnosti a včasnosti podaného dovolania (§ 435 C. s. p.).